עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ו מהל' תרומות הל' ב]:

ג ב מיי' פ"ח מהלכות תשובה הל"א:

ד ג מיי' שם הלכה ב בהשגות ובהפירוש שהביא בעל מ"ע בשם הרמב"ן:

וכתיב ¹ויהי לו כן וירמסו אותו העם בשער וימות ודילמא קללת אלישע גרמה ליה (א)דאמר רב יהודה אמר רב קללת חכם אפי' על חנם היא באה אם כן לכתוב קרא וירמסוהו וימות מאי בשער על עסקי שער (ב)(אמר ר' יוחנן) מניין לתחיית המתים מן התורה שנאמר ²ונתתם ממנו [את] תרומת ה' לאהרן הכהן וכי אהרן לעולם קיים והלא לא נכנס לארץ ישראל שנותנין לו תרומה אלא מלמד שעתיד לחיות וישראל נותנין לו תרומה מכאן לתחיית המתים מן התורה דבי רבי ישמעאל תנא לאהרן כאהרן מה אהרן חבר אף בניו חברים (ג) (ד)א"ר שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מניין אשאין נותנין תרומה לכהן עם הארץ שנאמר ³ויאמר לעם ליושבי ירושלים לתת מנת (ה)(לכהנים ולוים) למען יחזקו בתורת ה' כל המחזיק בתורת ה' יש לו מנת ושאינו מחזיק בתורת ה' אין לו מנת אמר רב אחא בר אדא אמר רב יהודה כל הנותן תרומה לכהן עם הארץ כאילו נותנה לפני ארי (ו)מה ארי ספק דורס ואוכל ספק אינו דורס ואוכל אף כהן עם הארץ ספק אוכלה בטהרה ספק אוכלה בטומאה ר' יוחנן אמר אף גורם לו מיתה שנאמר ⁴ומתו בו כי יחללוהו דבי ר"א בן יעקב תנא אף משיאו עון אשמה שנאמר ⁵והשיאו אותם עון אשמה באכלם את קדשיהם תניא ר' סימאי אומר מניין לתחיית המתים מן התורה שנאמר ⁶וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען לכם לא נאמר אלא להם מכאן לתחיית המתים מן התורה: [א] (צד"ק ג"ם גש"ם ק"ם סימן): שאלו מינין את רבן גמליאל מניין שהקדוש ברוך הוא מחיה מתים אמר להם מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים ולא קיבלו ממנו מן התורה דכתיב ⁷ויאמר ה' אל משה הנך שוכב עם אבותיך וקם אמרו לו ודילמא וקם העם הזה וזנה מן הנביאים דכתיב ⁸יחיו מתיך נבלתי יקומון הקיצו ורננו שוכני עפר כי טל אורות טלך וארץ רפאים תפיל ודילמא מתים שהחיה יחזקאל מן הכתובים דכתיב ⁹וחכך כיין הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים ודילמא רחושי מרחשן שפוותיה בעלמא כר' יוחנן (ז)דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק כל מי שנאמרה הלכה בשמו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר שנאמר דובב שפתי ישנים עד שאמר להם מקרא זה ¹⁰אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם לכם לא נאמר אלא להם מיכן לתחיית המתים מן התורה וי"א מן המקרא הזה אמר להם ¹¹ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום (ח)(פשיטא דחיים כולכם היום אלא אפילו ביום שכל העולם כולם מתים אתם חיים) מה היום כולכם קיימין אף לעוה"ב כולכם קיימין שאלו רומיים את רבי יהושע בן חנניה מניין שהקב"ה מחיה מתים ויודע מה שעתיד להיות אמר להו תרוייהו מן המקרא הזה שנאמר ⁷ויאמר ה' אל משה הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה ודילמא וקם העם הזה וזנה אמר להו (ט)נקוטו מיהא פלגא בידייכו דיודע מה שעתיד להיות איתמר נמי א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי מניין שהקדוש ברוך הוא מחיה מתים ויודע מה שעתיד להיות שנאמר הנך שוכב עם אבותיך וקם וגו' תניא א"ר אליעזר בר' יוסי בדבר זה זייפתי ספרי מינים שהיו אומרים אין תחיית המתים מן התורה אמרתי להן זייפתם תורתכם ולא העליתם בידכם כלום שאתם אומרים אין תחיית המתים מן התורה הרי הוא אומר ¹²הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה הכרת תכרת בעולם הזה עונה בה לאימת לאו לעולם הבא א"ל רב פפא לאביי ולימא להו תרוייהו מהכרת תכרת אינהו הוו אמרי ליה (י)דברה תורה כלשון בני אדם כתנאי (כ)הכרת תכרת ג הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא דברי ר"ע אמר לו ר' ישמעאל והלא כבר נאמר ¹³את ה' הוא מגדף ונכרתה וכי שלשה עולמים יש אלא ונכרתה בעולם הזה הכרת לעולם הבא הכרת תכרת דברה תורה כלשון בני אדם בין ר' ישמעאל ובין ר"ע עונה בה מאי עבדי ביה לכדתניא (ל)יכול אפילו עשה תשובה ת"ל עונה בה לא אמרתי אלא בזמן שעונה בה שאלה קליאופטרא מלכתא את ר"מ אמרה ידענא דחיי שכבי דכתיב ¹⁴ויציצו מעיר כעשב הארץ אלא כשהן עומדין עומדין ערומין או בלבושיהן עומדין אמר לה (מ)ק"ו מחיטה ד ומה חיטה שנקברה ערומה יוצאה בכמה לבושין צדיקים שנקברים בלבושיהן על אחת כמה וכמה א"ל קיסר לרבן גמליאל אמריתו דשכבי חיי הא הוו עפרא ועפרא מי קא חיי

אמרה

ויהי לו כן וירמסו אותו. דבדבר שכפר בו נדון שלא אכל משם ונרמס ברגלי הבאים לקנות: (נ)(**וכי אהרן קיים לעולם.** כלומר וכי אהרן חיה כל כך שתנתן לו תרומה והלא לא נכנס לארץ ישראל ומאי האי דקאמר ונתתם ממנו תרומת ה' לאהרן הכהן): **לעולם קיים.** לאו דווקא אלא כלומר הלא לא נגזר עליו שיחיה כל כך: **שעתיד לחיות.** לעולם הבא: **דבי רבי ישמעאל תנא.** הא דכתיב לאהרן לאו להכי הוא דאתא אלא לומר לך כאהרן וכו': **מה ארי ספק דורס ואוכל.** ואין אנו יודעין כשנוטל בהמה מן העדר אם דעתו לדורסה ולאוכלה מיד קודם שתסריח או לא אלא לטרוף ולמלא (חורו) [תאותו] ולאחר זמן יאכלנה כשתסריח וה"נ כהן עם הארץ כשאנו נותנין לו תרומה בידו אין אנו יודעין אם יאכלנה בטהרה או בטומאה. [אי נמי] ספק דורס שארי דרכו לדרוס ולרמוס בהמה ברגליו ואוכלה כשהיא דרוסה מנוולת ופעמים שנותנה בחורו ואינה מנוולת: **עון אשמה.** עונות הרבה מטעין עליו: **באכלם את קדשיהם.** ומתרגמינן במיכלהון בסואבא ית קודשיהון: **אלא להם.** דמשמע שהבטיח הקב"ה לאבותינו אברהם יצחק ויעקב שיתן להם ארץ ישראל וכי להם ניתנה והלא לבניהם ניתנה אלא מלמד שעתידין לחיות ועתיד הקב"ה ליתן להם את ארץ ישראל: **הנך שוכב עם אבותיך וקם.** הנה אתה מת שוכב והנה אתה קם שתחיה לעתיד לבא והאי וקם אהנך קאי: **דילמא וקם העם וזנה.** דלקמי' קאי ולאו אדלעיל והיינו אחד (ס)מג' מקראות שאין להם הכרע (ע): **יחיו מתיך.** דמתים שבארץ ישראל יחיו: **נבלתי יקומון.** אפי' נפלים יחיו במסכת כתובות (פ): **ודילמא מתים שהחיה יחזקאל.** דההיא קרא יחיו מתיך ישעיה אמרו והוא קדם ליחזקאל שנתנבא בימי חזקיה והיה מתנבא פסוק זה על שהיה עתיד יחזקאל להחיות מתים אבל לעולם הבא לא: **דובב.** פרונמיי"ש בלע"ז כלומר נעות ומתנודדות שפתי ישיני עפר מכלל שיחיו: **מרחשן שפוותיהו בעלמא.** שפתותיהן נעות מעט בתוך הקבר אבל אין חיין ויוצאין לאויר העולם וכרבי יוחנן וכו': **ולא קבלו ממנו עד שאמר להם וכו': חיים כלכם היום.** דהאי (צ)יום מיותר הוא דמצי למכתב חיים כלכם מה תלמוד לומר היום כהיום מה היום וכו' כך שמעתי: **הנך שוכב עם אבותיך וקם.** הרי תחיית המתים העם הזה וזנה הרי מה שעתיד להיות: **פלגא בידך.** דמהאי קרא נפקא דיודע מה שעתיד: **זייפתם ולא העליתם.** כזב אתם אומרים ואין ממש בדבריכם: **לאו לעולם הבא.** אלמא יש תחיית המתים: **מהכרת תכרת.** הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא: **אינהו הוו אמרי ליה דברה תורה כלשון בני אדם.** ולהכי אמר להו הכי כי היכי דלא להוי להו פתחון פה: **הכרת תכרת.** בעבודת כוכבים כתיב: **והלא כבר נאמר.** בעבודת כוכבים את ה' הוא מגדף ונכרתה דס"ל מגדף (ק)היינו עובד עבודת כוכבים: **וכי שלשה עולמים יש וכו'.** ור"ע סבירא ליה דמגדף היינו מברך השם: **והשתא בין לרבי ישמעאל בין לר"ע עונה בה מאי עבדי ליה מבעי ליה וכו': שעונה בה.** שלא שב קודם מיתה הוי בכרת אבל שב לא: **דחיי שכבי.** שהמתים חיים: **ויצילו מעיר.** שעתידין ישראל לציץ ולפרוח מעיר ירושלים וכדאמרינן (כתובות דף קיא.) הקב"ה עושה להם מחילות לצדיקים והולכין ועולין לירושלים:

אמרה

מסורת הש"ס

א) מכות יא. ברכות נו., ב) [ליתא בע"י], ג) ס"א מכאן אמרו שאין נותנין מתנה לכהן ע"ה, ד) חולין קל:, ה) [נ"ל הכהנים והלוים], ו) [פסחים מט: ע"ש], ז) יבמות לז. ע"ש בכורות לא: ע"ש, ח) רש"ל מ"ז, ט) [מו"ק כח.], י) [קידושין יז: וש"נ], כ) לעיל סד: [שבועות יג.], ל) [שבועות יג.], מ) [כתובות קיא: ועי' תוספות חולין קיז: ד"ה חטה], נ) רש"ל מ"ז, ס) [נ"ל מחמשה], ע) [יומא נב.], פ) [דף קיא.], צ) [נ"ל היום], ק) [לעיל סד: כריתות ז:],

הגהות הגר"א

[א] גמ' סימן צד"ק גם גשם קם. נ"ב צר"ק ק"ם גש"ם ג"ם סי' כצ"ל:

לעזי רש"י

פרונמיי"ש [פרומיי"ר]. להיות חסר מנוחה.

מוסף רש"י

ויאמר לעם. ביהושפט כתיב בדברי הימים, סיפיה דקרא למען יחזקו בתורת ה' (חולין קל:). **מנת.** חלק כהונה (שם). **דובבות.** נעות, לשון דבר שמרחיש ומבלבל (יבמות צז.) והגאה הוא לו שדומה כחי (בכורות לא:). **דברה תורה כלשון בני אדם.** הכי משתעו בני אדם (נדרים ג.). **והלא כבר נאמר וגו' ונכרתה.** באותה פרשה עצמה גבי מגדף, ור"ע סבירא ליה מגדף היינו מברך את השם, כדאמר בכריתות (ז:) ועולם הבא לא נפקא ליה בע"ז אלא מהכרת תכרת, ור' ישמעאל לאו לר"ע פריך והלא כבר נאמר ונכרתה, דהא ר"ע במברך את השם מוקים לה, אלא טעמא דנפשיה קאמר והלא כבר נאמר ונכרתה, ואנא סבירא ליה דבע"ז כתיבא (לעיל סד:).

תורה אור השלם

1. וַיְהִי לוֹ כֵּן וַיִּרְמְסוּ אֹתוֹ הָעָם בַּשַּׁעַר וַיָּמֹת: מלכים ב ז כ

2. כֵּן תָּרִימוּ גַם אַתֶּם תְּרוּמַת יְיָ מִכֹּל מַעְשְׂרֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת תְּרוּמַת יְיָ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן: במדבר יח כח

3. וַיֹּאמֶר לָעָם לְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַםִ לָתֵת מְנָת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְמַעַן יֶחֶזְקוּ בְּתוֹרַת יְיָ: דברי הימים ב לא ד

4. וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא יִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלֻהוּ אֲנִי יְיָ מְקַדְּשָׁם: ויקרא כב ט

5. וְהִשִּׂיאוּ אוֹתָם עֲוֹן אַשְׁמָה בְּאָכְלָם אֶת קָדְשֵׁיהֶם כִּי אֲנִי יְיָ מְקַדְּשָׁם: ויקרא כב טז

6. וְגַם הֲקִמֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּם לָתֵת לָהֶם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֵת אֶרֶץ מְגֻרֵיהֶם אֲשֶׁר גָּרוּ בָהּ: שמות ו ד

7. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה הִנְּךָ שֹׁכֵב עִם אֲבֹתֶיךָ וְקָם הָעָם הַזֶּה וְזָנָה אַחֲרֵי אֱלֹהֵי נֵכַר הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא בָא שָׁמָּה בְּקִרְבּוֹ וַעֲזָבַנִי וְהֵפֵר אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אִתּוֹ: דברים לא טז

8. יִחְיוּ מֵתֶיךָ נְבֵלָתִי יְקוּמוּן הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר כִּי טַל אוֹרֹת טַלֶּךָ וָאָרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל: ישעיהו כו יט

9. וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים: שיר השירים ז י

10. וּלְמַעַן תַּאֲרִיכוּ יָמִים עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם וּלְזַרְעָם אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ: דברים יא ט

11. וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּייָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם: דברים ד ד

12. כִּי דְבַר יְיָ בָּזָה וְאֶת מִצְוָתוֹ הֵפַר הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָה בָהּ: במדבר טו לא

13. וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּיָד רָמָה מִן הָאֶזְרָח וּמִן הַגֵּר אֶת יְיָ הוּא מְגַדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּהּ: במדבר טו ל

14. יְהִי פִסַּת בַּר בָּאָרֶץ בְּרֹאשׁ הָרִים יִרְעַשׁ כַּלְּבָנוֹן פִּרְיוֹ וְיָצִיצוּ מֵעִיר כְּעֵשֶׂב הָאָרֶץ: תהלים עב טז